

УДК 372.8:811.111]:159.962.7

ТЕХНОЛОГІЯ НАВІЮВАННЯ (SUGGESTOPEDIA) У СИСТЕМІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Козаченко І.В.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

У статті теоретично досліджено сутність поняття «технологія навіювання», охарактеризовано особливості її застосування у процесі вивчення іноземних мов. Виявлено найбільш ефективні чинники впровадження даної технології в навчальний процес вищих навчальних закладів України. З'ясовано, що основні положення сугестивної технології у досвіді методики викладання іноземних мов у Великій Британії, що базуються на усній мовленнєвій комунікації, використанні мимовільної пам'яті, введенні навчального матеріалу на основі дискусій, застосуванні мовленнєвого матеріалу на основі гри, можуть бути застосовані у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: інноваційна технологія, англійська мова, мовленнєва комунікація, технологія навіювання, викладання.

Постановка проблеми. В умовах сучасної вищої освіти ефективно вивчення іноземних мов вимагає від викладачів досконалого володіння іноземними мовами, а також уміти правильно і професійно організувати співпрацю студента та викладача при вивченні іноземної мови. Важливе значення полягає в умінні педагога організувати вивчення іншомовної діяльності студентів. Основною метою політики нашої держави є також розвиток особистості та сприяти творчій самореалізації кожної людини. Важливим етапом у процесі реалізації навчання є розробка і впровадження інноваційних педагогічних технологій у навчальний процес. Дані технології мають сприяти розвитку кожної особистості, розкривати їх індивідуальні особистості та відповідати потребам їх розвитку. Специфіка вивчення іноземних мов полягає у тому, що викладач має навчитися сформулювати у студента новий стереотип іншомовного спілкування. Для вдосконалення процесу навчання іноземних мов впроваджують безліч інноваційних технологій. Однією з малопоширених технологій, є сугестивна технологія або технологія навіювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До питання дослідження сугестивної технології або технології навіювання зверталася велика кількість вітчизняних і зарубіжних науковців. Наприклад, вивченням психології навчання іноземних мов займалася І. Зимня. В. Хілатрик проводив вдосконалення технології проектного навчання. Значний внесок щодо розробки та дослідження сугестивної технології Л. Лозанов. Дослідник розробив сугестивну систему у системі вивчення іноземної мови. Дослідженням сугестопедії також займалися Б. Паригіна та Д. Узнадзе. В. Карташова, В. Кузавльов, І. Москальова та Е. Пасов займалися дослідженням сучасних педагогічних технологій у вивченні іноземних мов. О. Трубіцин спрямовував свої дослідження на основні проблеми підготовки студентів (майбутніх вчителів) до рефлексивного навчання.

Виведення раніше невирішених питань. Саме сугестивна технологія сприяє доступнішому та цікавішому вивченню іноземних мов. Адже дана педагогічна технологія на даний момент не достатньо досліджена. У зв'язку з цим, мало сучасних викладачів іноземних мов ознайомлені з нею,

а також ті, що ознайомлені, мало застосовують правильно її при навчанні іноземних мов.

Мета статті. Метою статті є теоретично дослідити сутність технології навіювання, охарактеризувати особливості її застосування у процесі вивчення іноземних мов та виявити найбільш ефективні чинники її впровадження в навчальний процес вищих навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу. Вимога щодо володіння іноземними мовами постала вже давно, а от питання стосовно правильності її викладання залишається актуальною і сьогодні. Існує велика кількість інноваційних технологій, що існують і застосовуються у навчальному процесі вже давно. З кожним роком ми можемо спостерігати за виникненням нових педагогічних технологій, що постійно впроваджуються в навчальний процес вищих навчальних закладів. Кожна інноваційна технологія вдосконалюється і використовується при вивченні іноземних мов. З кожним роком відповідно змінюються потреби суспільства, тому також в свою чергу змінюються вимоги щодо викладання іноземних мов [4, с. 164].

Згідно Болонської декларації, сучасна освіта має сприяти розширенню мобільності та забезпечувати працевлаштування випускників вищих навчальних закладів. Сучасний випускник повинен не тільки теоретично володіти інформацією щодо основ викладання, а також повинен практично вміти застосувати під час проведення занять. Саме завдяки інноваційним технологіям, майбутній вчитель має змогу усвідомити переваги викладання, удосконалити власну культуру спілкування, а також соціальну поведінку у процесі роботи.

Успішне вивчення іноземної мови залежить від правильності обраної технології. У процесі вивчення англійської мови, у сучасній методиці навчання ставляться такі основні цілі: практична, виховна, освітня і розвиваюча. Кожна ціль включає в себе певні особливості та характерні якості щодо вивчення іноземної мови. Практична ціль є основною, адже в її основу покладено іншомовне спілкування з носіями мови. Живе спілкування з іншомовними представниками з інших країн допомагає подолати психологічний бар'єр особи, що вивчає іноземні мови.

Методика викладання іноземних мов – це наука, яка постійно перебуває у пошуку новітніх

методів, підходів та технологій у процесі вивчення іноземних мов. Тому з кожним роком створюються та видаються нові додаткові матеріали, підручники, розробляються нові методики викладання.

Пошуки оптимальних шляхів щодо вдосконалення системи сучасної освіти ще у сімдесятих роках спричинило появу сугестивної технології. Дана технологія має також назву «технологія навіювання» – «*suggestopedia*».

Suggestopedia є технологією навчання, заснованою на сучасному розумінні того, як працює людський мозок і як потрібно найбільш ефективно вчитися. Термін «*suggestopedia*» походить від навіювання в педагогіці, часто використовувався для позначення аналогічних підходів у навчанні [3, с. 536].

Деякі з ключових елементів технології навіювання включають у себе багате сенсорне середовище навчання (*картинки, колір, музика і т.д.*), позитивне математичне очікування успіху і використання різноманітного спектру методів: *театралізованих текстів, активну участь у піснях та іграх тощо.*

Розглянувши головні положення сугестивної технології у досвіді методики викладання іноземних мов у Великій Британії, можна зробити висновок, що дані положення на таких основних пунктах:

1) створенні сприятливих умов для оволодіння студентами усним мовленням, шляхом усунення багатьох психологічних бар'єрів, що виникають в ситуаціях навчання;

2) зосередженні більшої уваги на зв'язок навчального процесу з особистими інтересами та мотивами студентів;

3) встановленні і підтримці довірливих стосунків між викладачем та студентом, які сприяють успішній мовленнєвій взаємодії;

4) проходженні навчання у двох планах – свідомому та підсвідомому, в яких діють обидві півкулі головного мозку, а це дає оптимальний результат;

5) мовленнєвому матеріалі, який засвоюється в атмосфері гри, перевтілення, з використанням мови та рухів, а також драматизації творів мистецтва, що допомагає переключити увагу студентів із форми на сам процес спілкування;

6) введенні навчального матеріалу на основі значних за обсягом дискусій, що супроводжується перекладом на рідну мову студентів, а також коментарем лексичного та граматичного характеру (двічі); перше представлення у виконанні викладача з музичним супроводом (рецептивна фаза, під час якої функціонують ліва та права півкулі мозку), та друге пред'явлення дискусії викладачем у нормальному темпі, коли студенти знаходяться в «концертному стані» – у стані релаксації і слухають викладача з заплющеними очима, сидячи так, як їм зручно;

7) активізації матеріалу, який проходить за допомогою драматизації, ігор, пісень, вправ на запитання-відповіді; при цьому студенти виконують різні ролі, широко використовують невербальні засоби комунікації;

8) усній мовленнєвій комунікації та вокабулярі, проте студенти дискутують і пишуть твори на різні теми;

9) використанні резервів мимовільної пам'яті. За один місяць досягається засвоєння на розмовному рівні близько 2000 слів [2, с. 34].

Зазначаємо, що використання даних положень у системі освіти та методиці викладання іноземних мов у Великій Британії було б доречно використовувати у вищих навчальних закладах України.

Термін «*suggestion*» походить від латинського *suggestio-gestus*, що означає жест. Ю. Шерковін вважає, що навіювання – це основний спосіб організації думки громадян та маніпулювання свідомістю, пряме вторгнення в психічне життя людей. При цьому інформаційний вплив організовується так, щоб думка, уявлення, образ безпосередньо входили у сферу свідомості й закріплювалися в ній як щось дане, безперечне та вже доведене. Це стає можливим у процес створення пасивності сприйняття, що так властиво релігійним виданням, через розсіювання уваги великою кількістю інформації, активну форму її піднесення, штучне перебільшення престижу джерел [6, с. 393].

Навіюваність (сугестивність) можна визначити як схильність до підкорення і вміння змінювати поведінку не на підставі розумних, відповідних аргументів або мотивів, а зосереджуючи увагу лише на конкретну вимогу або пропозицію зі сторони іншої особи. У даній ситуації сам суб'єкт, підданий цьому впливу, не розуміє, що саме це за підкорення і продовжує вважати свої дії наслідком власної ініціативи чи самостійного вибору.

Використовують різні класифікації сугестії: зовнішня (гетеросугестія) й самонавіювання (аутосугестія); навіювання пряме чи відкрите, опосередковане чи закрите; навіювання контактне й дистантне тощо. У стані зміненої свідомості в самостійні підгрупи виокремлюють аутотренінг і гетеротренінг, аутогіпноз і гетерогіпноз.

Психологи стверджують, що навіюваність залежить від низки чинників, до яких належать: невпевненість, боязкість, низька самооцінка, вразливість, слабкість логічною аналізу.

Прагнення навчитися впливати на людину безпосередньо, через її підсвідомість спостерігається в розробленні найрізноманітніших методів, починаючи від шаманства й закінчуючи сучасними витонченими інформаційними технологіями. До інформаційних технологій можна віднести інформаційно-психологічні впливи прихованого типу. Їх реалізація відбувається шляхом застосування прихованих технологій із психологічними особливостями, що полягає у впливі суб'єкта на усвідомлення мети або факту самого впливу. Даних властивостей можна досягти попереднім уведенням суб'єкта впливу у відповідний стан або шляхом упровадження інформації способом маніпулятивної інформації на основі сповіщень, що відволікають особистість прямо в підсвідомість [7, с. 45].

На сьогоднішній час розробляються нові технології, що представляють невідому раніше інформацію, в основі якої покладено наукові дані про нейрофізіологічні механізми роботи мозку, фактів експериментальної психології.

В основі сугестії або навіювання лежить процес впливу на психіку людини, що включає в себе зниження свідомості й критичності у процесі сприйняття нав'язаного змісту, який не вимагає детального особистого аналізу та оцінки спонукань до психічних дій. В основі навіювання також лежить вплив на відчуття людини, а через них – на її волю та розум.

Якщо гіпнотизер вводить людину в гіпнотичний стан, що допоможе закласти в її підсвідомість інформацію, то певний час ця інформація з'являється у свідомості людини та сприймається як її власні думки й переконання. Відповідно до заданої схеми особистість організовує свою діяльність, приймає рішення. На додаток, вона перетворюється на зомбі, що без жодних відмов виконує волю свого інших людей.

До основних чинників, від яких залежить навіювання, відносяться такі як невпевненість, боязкість, низька самооцінка, вразливість, слабкість логічного аналізу.

Сугестивна технологія або технологія навіювання є однією з технологій, яка не має недоліків щодо їх застосування у навчальному процесі. Ідеї Г. Лозанова стали важливим етапом у системі розвитку технології навіювання завдяки розробленій ним моделі щодо застосування даної технології серед дозрілих учнів спочатку. Надалі досвід успішної реалізації даної технології серед старшого покоління сприяв позитивному розвитку серед інших вікових груп учнів та студентів.

Технологію навіювання або сугестивну технологію можна охарактеризувати також як технологію, що ґрунтується на основі емоцій людини та некритичному сприйнятті інформації. Прийом навіювання сприяє подоланню критичного стану людини. Даний прийом є найбільш дієвим засобом психологічного впливу. Кінцевою метою даного впливу є спровокувати людину до певної реакції, вчинків, що відповідатимуть цілям, що були поставлені спочатку.

Розрізняють три основні форми навіювання. Перша форма – гіпнотичне навіювання, друга

форма – у стані релаксації м'язів і психічної розслабленості; і до третьої відносять навіювання у процесі активної діяльності людини. За способами впливу розрізняють відкрите та закрите навіювання. Відкрите навіювання характеризується спрямованістю на конкретний об'єкт. Закрите ж характеризується замаскованістю, не має безпосереднього впливу на особу [9, с. 22].

Навіювання може бути контактним або дистанційним. Контактне навіювання характеризується тим, що відбувається в умовах безпосереднього активного спілкування між мовцями. Дистанційне включає в себе так зване спілкування за допомогою ЗМІ та друкарської продукції.

За інтервалом часу розрізняють безпосереднє й віддалене навіювання. У процесі безпосереднього навіювання відповідна реакція мовців відбувається відразу після сприйняття відповідної інформації. При віддаленому навіюванні вплив і відповідна реакція мовців поєднує між собою певний часовий розрив. Щодо тривалості навіювання, то воно може бути короткочасним та тривалим.

Висновки. Технологія навіювання є інноваційною педагогічною технологією навчання, заснованою на сучасному розумінні того, як працює людський мозок і як потрібно найбільш ефективно вчитися. Термін «*suggestopedia*» походить від навіювання в педагогіці, часто використовуваний для позначення аналогічних підходів у навчанні. Отже, навіювання може проявлятися за допомогою мотивації, через ідентифікацію, персоніфікацію та навіювання через попередження. Також в основу навіювання покладено демонстрацію високої впевненості та особливості мовленнєвої динаміки.

Список літератури:

1. Бігич О. Професійний розвиток особистості студента – майбутнього вчителя іноземної мови для початкової школи у світлі особистісно-діяльнісного підходу / О. Бігич. – Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики. Зб. наук. праць. Вип. 6. МОУ, НПУ ім. Драгоманова, К. – 2001. – С. 17-22.
2. Гудков Д. Теорія та практика міжкультурної комунікації / Д. Гудков. – М.: Гнозис, 2003. – 34 с.
3. Король П. Сучасні інформаційні засоби навчання / П. Король, Р. Гуревич; Навчальний посібник // – К.: Освіта України, 2007. – 536 с.
4. Кузовлев В. Сучасні технології професійної підготовки вчителя іноземної мови / Кузовлев В., Карташова В. // Навчальний посібник. – М.: МПГУ, 2004. – 164 с.
5. Пальчевський С. Синергетичні підходи до застосування сугестопедії в школі / С. Пальчевський; Рідна школа. – К., 2000. – № 7. – С. 62-63.
6. Пальчевський С. Сугестопедагогіка / С. Пальчевський. – Р.: РДГУ, 2002. – 393 с.
7. Петрошук О. Навчальний посібник з курсу методики навчання іноземних мов / О. Петрошук. – К., 2002. – 45 с.
8. Пехота О. / Освітні технології: Навч.-метод. Посібник / О. Пехота, А. Кіктенко. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
9. Стиркіна Ю. Дидактичні засади підготовки майбутніх вчителів іноземної мови до викладання інтегрованих курсів / Ю. Стиркіна // Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – К., 2002. – 22 с.
10. Основи консультативної психології. Аналіз сучасних концепцій / Укл. О. Ф. Бондаренко. – К., 2002. – 23 с.

Козаченко И.В.

Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет
имени Григория Сковороды

ТЕХНОЛОГИЯ ВНУШЕНИЯ (SUGGESTOPEDIA) В СИСТЕМЕ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация

В статье теоретически исследована сущность понятия «технология внушения», охарактеризованы особенности ее применения в процессе изучения иностранных языков. Выявлены наиболее эффективные факторы внедрения данной технологии в учебный процесс высших учебных заведений Украины. Выяснено, что основные положения суггестивной технологии в опыте методики преподавания иностранных языков в Великобритании, основанные на устной речевой коммуникации, использовании произвольной памяти, введении учебного материала на основе дискуссий, применении речевого материала на основы игры, могут быть применены в высших учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: инновационная технология, английский язык, технология внушения, преподавание.

Kozachenko I.V.

Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University
named after Hryhoriy Scovoroda

SUGGESTOPEDIA IN THE SYSTEM OF TEACHING ENGLISH LANGUAGE

Summary

The essence of the concept of «technology of suggestion» is theoretically studied in the article, features of its application in the process of studying foreign languages are characterized. The most effective factors of introduction of this technology in the educational process of higher educational institutions of Ukraine are revealed. It was found that the main provisions of suggestive technology in the experience of teaching methods of teaching foreign languages in the UK based on oral speech communication, the use of involuntary memory, the introduction of educational material on the basis of discussions, and the use of speech material on the basics of the game can be applied in higher educational institutions of Ukraine.

Keywords: innovation technology, English language, speech communication, suggestopedia, the process of teaching.